

TYÖASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/1998 vp

Hallituksen esitys laiksi työsopimuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä huhtikuuta 1998 lähettänyt työasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 37/1998 vp laiksi työsopimuslain muuttamisesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pääsihteeri Tarja Kröger, työministeriö
- puheenjohtaja Seija Poikonen, Adoptiolasten vanhemmat ry
- toiminnanjohtaja Tarja Monto, Interpedia rf

- apulaisneuvottelupäällikkö Elina Vartiainen-Hynönen, Kunnallinen työmarkkinalaitos
- keskusliiton lakimies Martti Virtanen, Palvelutyönantajat
- lakimies Markus Sädevirta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- lakimies Matti Leppälä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Kunta-alan ammattiliitto KTV:ltä.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslain äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainlomia sekä hoitovapaita koskevia säännöksiä, jotka samalla koottaisiin perhevapaita koskevaan uuteen lukuun. Vanhemmuuteen perustuvien vapaiden ohella luvussa säädettäisiin myös työntekijän oikeudesta olla tilapäisesti poissa työstä silloin, kun työntekijän välitön läsnäolo on välttämätöntä hänen perhettään kohdanneen sairaudesta tai onnettomuudesta johtuvan ennalta-arvaamattoman ja pakottavan syyn vuoksi.

Ehdotetut äitiys-, isyys-, vanhempain- ja hoitovapaita koskevat säännökset vastaavat sisälöltään pitkälti voimassa olevia säännöksiä. Perhevapaita koskevien säännösten soveltamisen helpottamiseksi ehdotetaan yhtenäistettäväksi myös vapaiden käyttöön liittyviä ilmoitusaikoja

ja niiden laskemisajankohtia. Lisäksi hoitovapajaksojen vähimmäispituutta ehdotetaan lyhennettäväksi.

Esityksen tavoitteena on saattaa työsopimuslain äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainlomia sekä hoitovapaita koskevat säännökset vastaamaan Euroopan unionin neuvoston direktiiviä, jolla on toimeenpantu Eurooppa-tason työmarkkinajärjestöjen välinen vanhempainlomaa koskeva sopimus. Esityksessä on otettu huomioon myös toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä annetun neuvoston direktiivin vaatimukset.

Säännökset, jotka koskevat äitiys-, isyys-, vanhempain- ja hoitovapaita ilmoittamista, poissaoloa pakottavan perhesyyn vuoksi, työ-

hönpaluuta perhevapaalta sekä säännösten pakkavuutta, on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1998. Muilta osin laki on tar-

koitettu tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 1998.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

35 a §. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vanhempainvapaan jaksoittamisesta sekä vapaasta ilmoittamisesta ja ilmoitetun ajankohdan muuttamisen edellytyksistä. Äitiys- ja isyysvapaasta, vanhempainvapaasta ja sen pituudesta olisi ilmoitettava työnantajalle viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan tai sen osan aloittamista. Ottolapsen hoitamiseksi pidettävän vapaan ilmoitusaika ehdotetaan säilytettävän yhtenä kuukautena. Vapaan ajankohtaa työntekijä saisi muuttaa perustellusta syystä ilmoittamalla siitä työnantajalle vähintään kuukautta ennen vapaan alkamista.

Ottolasta odottavat vanhemmat saavat ilmoituksen lapsen saamisesta usein hyvin lyhyellä varoitusajalla, eivätkä he silloin voi ilmoittaa työnantajalleen hyvissä ajoin vanhempainvapaalle jäämisestä. Toisaalta työnantajan on tärkeää saada mahdollisimman aikaisin tieto siitä, milloin työntekijä on jäämässä vanhempainvapaalle ja kuinka kauan vapaa kestää. Lisäksi hallituksen esityksen yhtenä tarkoituksena on helpottaa säännösten soveltamista yhtenäistämällä vapaiden ilmoittamisaikoja.

Tämän vuoksi kahden kuukauden ilmoitusajan tulee koskea myös ottolapsen vanhempia, kun he voivat ilmoittaa vanhempainvapaan käyttämisestä näin varhaisessa vaiheessa. Valiokunta ehdottaa momentin muuttamista siten, että ottolapsen hoidon vuoksi pidettävästä vanhempainvapaasta on ilmoitettava kahden kuu-

kauden ilmoitusaikaa noudattaen silloin kun se on mahdollista. Milloin tätä ilmoitusaikaa ei voida noudattaa, on vapaasta ilmoitettava työnantajalle niin varhain kuin se on mahdollista.

Ehdotetun säännöksen mukaan työntekijä saa perustellusta syystä muuttaa vapaan ajankohdan vähintään kuukauden ilmoitusaikaa noudattaen. Ottolapsen vanhemmalle myös tämän ilmoitusajan noudattaminen voi olla mahdotonta lapsen saamisajankohdan muuttuessa lyhyellä varoitusajalla. Vanhempainvapaan ajankohdan muuttaminen voi olla perusteltua, jos lapsen saamisajankohta muuttuu sen jälkeen, kun vapaan pitämisestä on ilmoitettu työnantajalle. Valiokunta ehdottaa momentin täydentämistä säännöksellä, jonka mukaan ottolapsen vanhempi saa perustellusta syystä muuttaa ennen vapaan alkamista vapaan ajankohtaa ilmoittamalla siitä työnantajalle niin pian kuin mahdollista. Silloin, kun vapaan pitäminen on alkanut, ottovanhempiä ja muita vanhempia koskee sama, vähintään kuukauden pituinen, ilmoitusaika.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 35 a § muutettuna seuraavasti:

35 a §

Äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainvapa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Työntekijällä on oikeus pitää vanhempainvapaan enintään kahdessa osassa, joiden tulee olla vähintään 12 arkipäivän pituisia. Vanhempain-

vapaan pitämisestä ja sen pituudesta on ilmoitettava työnantajalle viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan alkamista (*poist.*). Työntekijä saa perustellusta syystä muuttaa vapaan ajankohdan vähintään kuukauden ilmoitusaikaa noudattaen. *Ottolapsen hoidon vuoksi pidettävästä vapaas-*

ta on ilmoitettava mikäli mahdollista kaksi kuukautta ennen vapaan alkamista. Ottolapsen vanhempi saa perustellusta syystä muuttaa ennen vapaan alkamista vapaan ajankohtaa ilmoittamalla siitä työnantajalle niin pian kuin se on mahdollista.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Reijo Lindroos /sd
 vpj. Armas Komi /kesk
 jäs. Tuula Haatainen /sd
 Anne Huotari /vas (osittain)
 Kari Kantalainen /kok
 Kyösti Karjula /kesk
 Anne Knaapi /kok
 Heikki Koskinen /kok

Heikki Rinne /sd
 Outi Siimes /kok
 Raimo Tiilikainen /r
 Maija-Liisa Veteläinen /kesk
 Pertti Virtanen /evir (osittain)
 Jorma Vokkolainen /vas
 vjäs. Johannes Koskinen /sd (osittain).

